

Bijlage VMBO-GL en TL
2004

tijdvak 1

GESCHIEDENIS EN STAATSINRICHTING CSE GL EN TL

GESCHIEDENIS EN STAATSINRICHTING VBO-MAVO-D

Bronnenboekje

bron 1

over kinderarbeid in de 19e eeuw

In de textiel fabriek te Feyenoord werden weeskinderen van 6 tot 14 jaar bij wijze van liefdadigheid tewerkgesteld. Willem de Clercq bezocht deze fabriek. Hij vond het indrukwekkend hoe al die kinderen in een grote ruimte aan een spinnewiel zaten te werken. De fabrikant wilde de productie zó hoog opvoeren dat het vergelijkbaar was met het niveau in andere landen. De weeskinderen waren in het begin kwaadaardig, vloekten en stalen als de raven. De fabriekseigenaar trok zich hun lot aan. Hij leerde hen orde en regel, hield hen rustig met muziek en prikkelde hun werklust door ze extra te belonen met 15 cent per week als ze meer maakten dan hun weektaak. Bovendien gaf hij hen te eten.

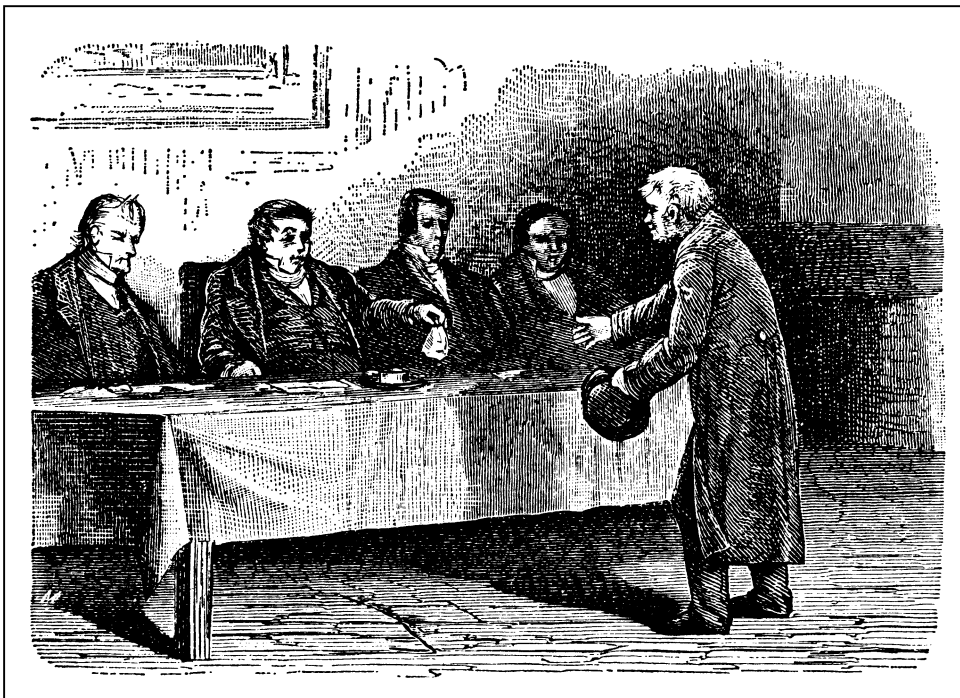
bron 2

Een werknemer vertelt over de tijd dat hij werkte bij een glas- en aardewerkfabriek in Maastricht (1887):

De vrouwen moesten hard werken in de fabriek. Hun mannen zaten meestal werkloos thuis. De vrouwen gingen tussen de middag gehaast terug naar huis. Dan gaven ze de baby de borst, maakten voor het gezin het eten klaar, aten snel en gingen weer terug naar de fabriek.

bron 3

liefdadigheid

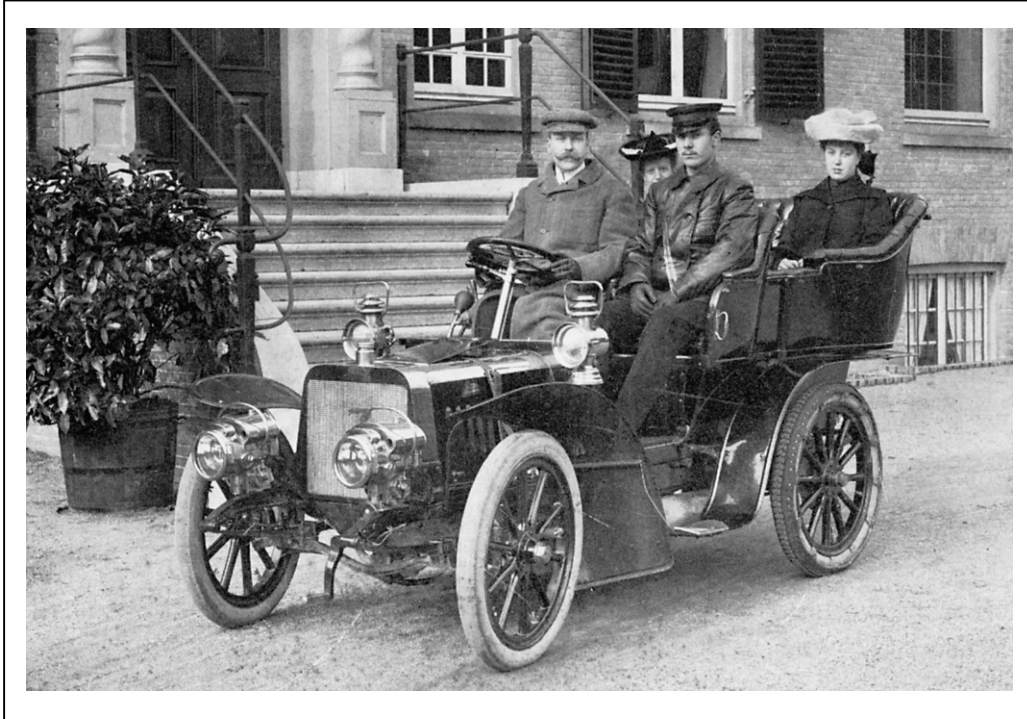
bron 4
interieur van een huis: de woonkamer

bron 5
ophalen van poepemmers

bron 6
een van de eerste auto's

bron 7
over werktijden

Een van de arbeiders werd door de onderzoekscommissie ondervraagd. De 32-jarige metaalbewerker George Stuijzand wilde de commissie graag helpen. Er werd hem gevraagd of er in drukke tijden wel eens 's nachts gewerkt werd. 'In de afgelopen winter is het een week of vier gebeurd, dat wij ook 's nachts gewerkt hebben', antwoordde Stuijzand. 'Wij gingen dan om 8 uur 's avonds naar huis en kwamen om 9 uur terug'. 'Dus u werkte van 6 tot 8, kwam om 9 uur terug en werkte tot 8 uur van de volgende avond, dus 36 uren achtereen?' 'Ja, dan werkten wij twee dagen en een nacht', gaf hij toe.

bron 8

Toen was er nog geen televisie...

bron 9

controle aan de lopende band...

bron 10
in de rij bij de gezamenlijke kraan van de waterleiding

bron 11
toelichting bij een stempelkaart uit de jaren dertig

De steun wordt ingetrokken als:

- a de werkloze die voor steun in aanmerking komt, opzettelijk verkeerde inlichtingen verstrekt;
- b de ondersteunde opzettelijk geen of onvolledige opgave verstrekt van zijn inkomen en van dat van de overige leden van het gezin, of hij nalaat van veranderde omstandigheden, die op de steun van invloed kunnen zijn, tijdig aan het orgaan mededeling te doen;
- c de werkloze nalaat er voor te zorgen, dat hij als werkzoekende is ingeschreven en ingeschreven blijft;
- d de werkloze zich schuldig maakt aan openbare dronkenschap en herhaald herbergbezoek, zulks ter beoordeling van Burgemeester en Wethouders.

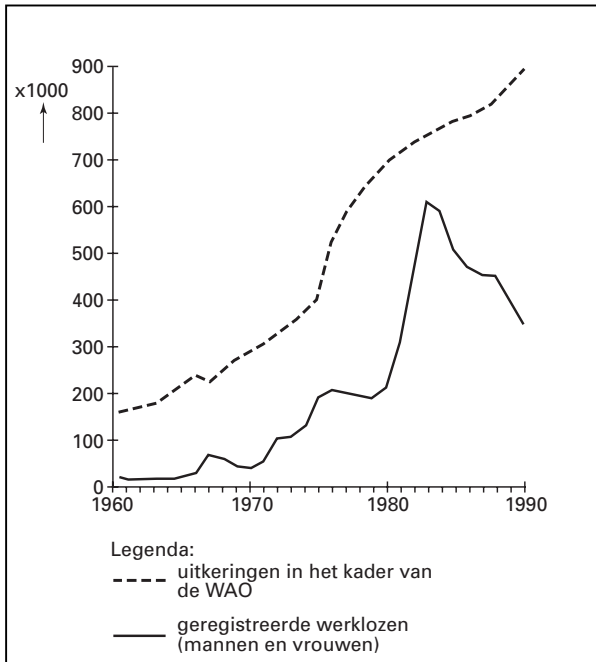
bron 12
affiche 'Plan'

bron 13
uit een rapport van de gemeente Amsterdam (1935)

Man, havenarbeider, 46 jaar, vrouw 33 jaar, samen hebben ze drie kinderen. De man is werkloos sinds maart 1929. Hij heeft hard naar ander werk gezocht, maar is daarin niet geslaagd. Om een klein beetje bij te verdienen geeft hij pianolessen. Het gezin moet van weinig geld zien rond te komen. Deze mensen geven weinig aan eten uit, besparen op hun kleding en hebben zelfs het ziekenfonds opgezegd. Ook maken ze veel schulden. Ze hebben niet veel vertrouwen meer in de toekomst.

bron 14
mensen met een uitkering tussen 1960 en 1990

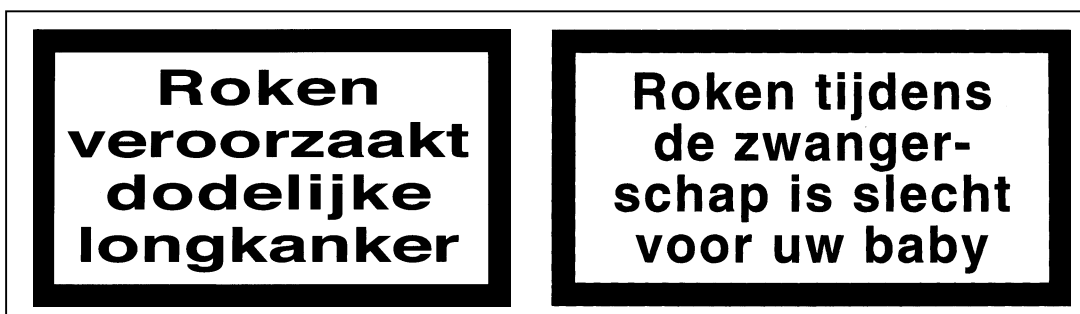

bron 15
over arbeidsongeschikten in de jaren tachtig

Is het grote aantal arbeidsongeschikten het gevolg van de slechte gezondheidstoestand van de bevolking? Nee, dit is niet het geval! De Nederlanders behoren tot de allergezondste personen op aarde. De gezondheid van de gemiddelde Nederlander heeft er in feite niets mee te maken. Het probleem wordt veroorzaakt door het feit dat de Wet op de Arbeidsongeschiktheid (WAO) zich in Nederland bij uitstek leent voor oneigenlijk gebruik.

In 1966 was berekend dat er nooit meer dan 200.000 arbeidsongeschikten zouden zijn. Het is anders gelopen. In de jaren zeventig werd het makkelijker mensen af te laten keuren. Zo konden mensen die op hun werk niet meer zo goed mee konden komen, om wat voor reden dan ook, een WAO-uitkering krijgen. Toen het wat slechter ging met de economie gebruikten de werkgevers de WAO om van overtollig personeel af te komen. Of ze nu veel of weinig personeelsleden via de WAO lieten afvloeien, zij betaalden altijd dezelfde WAO-premie. Voor de werknemers was het aantrekkelijker om in de WAO terecht te komen dan in de WW. Voor de werkgevers maakte het allemaal niets uit.

bron 16

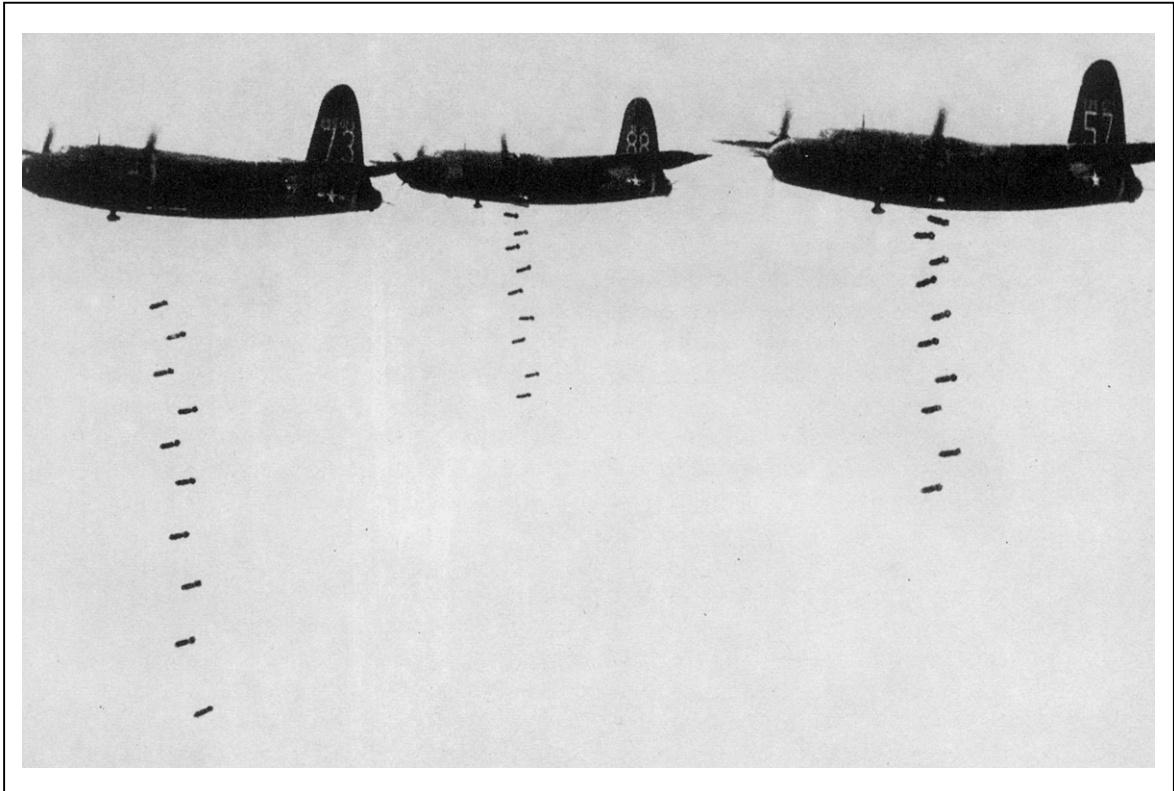
bron 17

foto in de Amerikaanse bezettingszone van Duitsland (1945)

bron 18

Amerikaanse bommenwerpers boven Berlijn tijdens de Tweede Wereldoorlog

bron 19

Amerikaanse bommenwerper tijdens de Blokkade van Berlijn

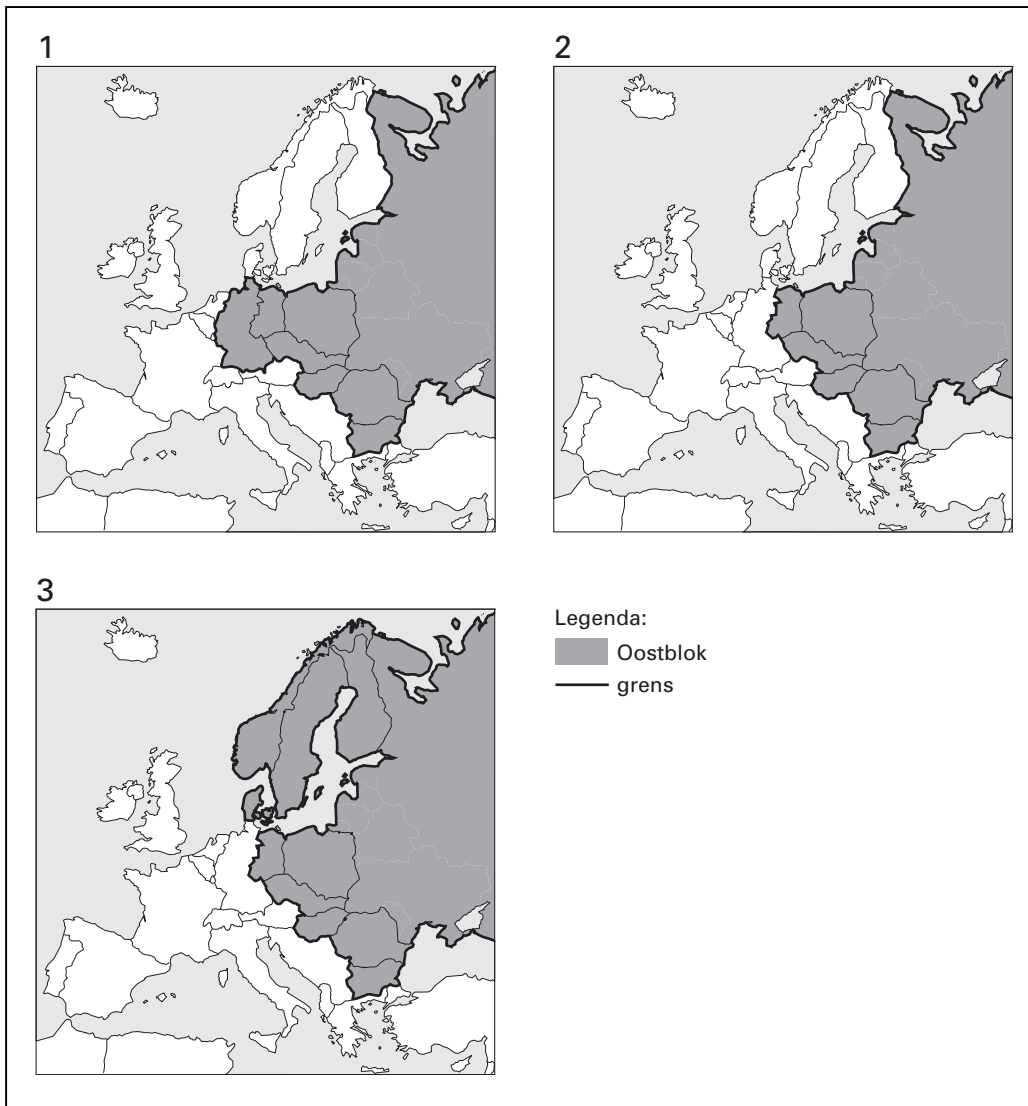

bron 20

een spotprent over de economische hulp van de Verenigde Staten aan West-Europa (1947)

bron 21

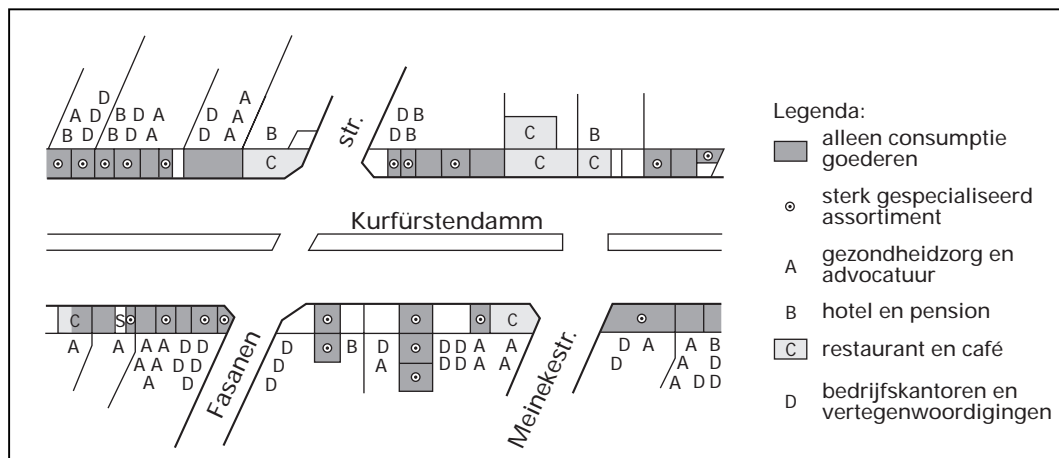

bron 22
uit een Duits schoolboekje

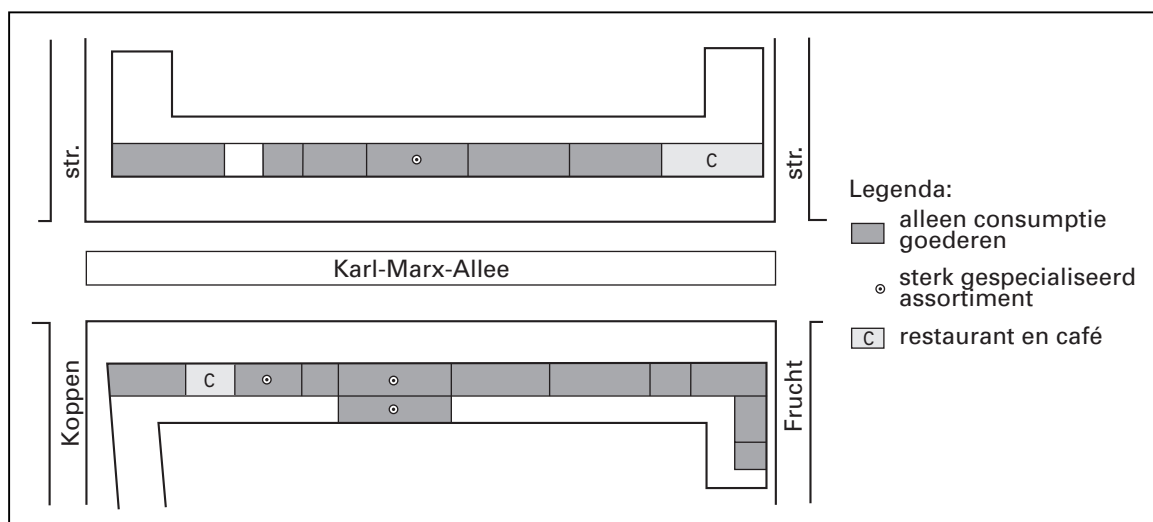
De Bondsrepubliek Duitsland (BRD) is een hoogontwikkeld kapitalistisch industrieland. Zoals in alle kapitalistische landen zijn de bodemschatten, de industriebedrijven en de banken privé-eigendom. De kapitalisten maken slechts een klein deel van de bevolking uit. Zij beschikken echter over de economische rijkdom van de staat. De kapitalisten in de BRD beheersen niet alleen de economie. Ook de regering en de politiek staan onder hun invloed. Alle door de regering uitgevaardigde wetten dienen vooral om de macht van de kapitalisten te behouden en zelfs te vergroten. Er is slechts één politieke partij in de BRD, die openlijk voor rechtvaardigheid strijdt. Dat is de Duitse Kommunistische Partij (DKP). Haar aanhangers worden door de kapitalisten vervolgd. Ze worden ontslagen of kunnen geen nieuwe baan meer krijgen.

In bron 23 en 24 zijn twee plattegronden van winkelstraten te zien.

bron 23

bron 24

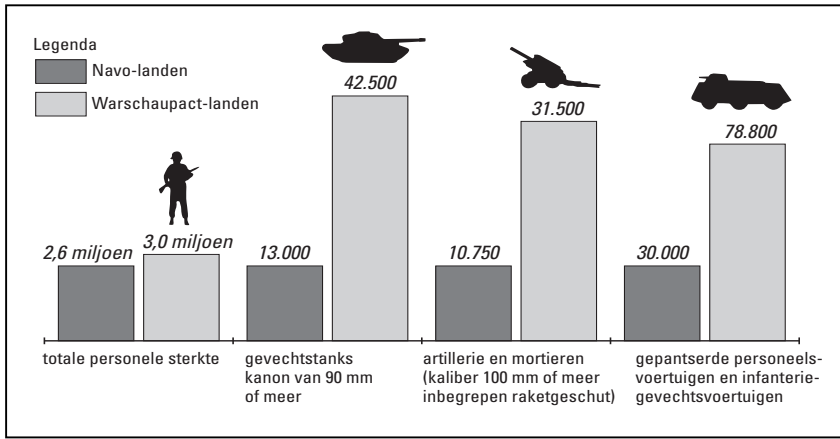

bron 25

anti-Amerikaanse gevoelens (tweede helft van de jaren zestig)

Bepaalde groepen in Nederland kregen steeds meer anti-Amerikaanse gevoelens. Openbare protesten op straat, in het bijzonder in Amsterdam, zetten de vriendschappelijke verhouding tussen Nederland en de Verenigde Staten onder druk. Slechts een klein aantal mensen begreep toen dat Amerikaanse hulp ertoe bijgedragen had dat er een kloof ontstaan was tussen de Verenigde Staten en haar trouwe bondgenoot Nederland. Toen er namelijk sprake was van een heropgebouwd en veilig Europa, werden andere zaken voor Nederland belangrijker dan veiligheid. Een bloeiende Europese markt was voor de Nederlandse economie van groter belang.

bron 26

bron 27

